

Regels voor het opzetten van vogels

Andri Binsbergen

Met de wijziging van de Vogelwet 1936, de Jachtwet en de Natuurbeschermingswet die vorig jaar van kracht is geworden, is getracht eenheid te scheppen in de verschillende wettelijke stelsels voor het prepareren en de uitvoering daarvan. Bij een nadere beschouwing valt dat tegen. Eigenlijk is het er niet overzichtelijker op geworden. Een toelichting is daarom op zijn plaats.

Meer vogels beschermd

De opsomming van de soorten die in artikel 2 van de Jachtwet als 'wild' worden aangemerkt, is gewijzigd. Daardoor is nu een groot aantal soorten eenden en ganzen (in beginsel de niet-bejaagbare) beschermd onder de Vogelwet 1936.

Ook schedels en skeletten

De definitie van het begrip 'vogels' in de zin van de Vogelwet 1936 is zodanig gewijzigd dat nu ook delen van vogels daaronder vallen. Dat houdt in dat het nu ook is verboden skeletten of skeletdelen, zoals schedels, onder zich te hebben en te prepareren. De wijziging heeft geen gevolg voor schedels en skeletten waarvan de houder kan aantonen dat hij ze vóór 1 september 1994 heeft verworven. Voor het verwerven van nieuwe schedels en skeletten gelden de algemene regels voor het prepareren.

Geen handel meer toegestaan

Preparateurs met een Vogelvergunning B-1 hadden voorheen de bevoegdheid geprepareerde beschermde vogels te koop aan te bieden en te verkopen. De wetswijziging heeft daar een einde aan gemaakt. Handel is niet meer toegestaan. Dit betekent dat de preparateurs nu in beginsel alleen nog beschermde vogels tegen preparerloon kunnen opzetten voor degenen die daartoe opdracht hebben gegeven. Vrije verkoop zoals die vroeger veel plaatsvond, is niet meer mogelijk.

De Jachtwet staat handel in een zeer beperkt aantal soorten toe; uitgezonderd zijn trekwildsoorten, met uitzondering van de Smient.

Het handelsverbod is ingevoerd om de Nederlandse wetgeving te laten voldoen aan de EG-Vogelrichtlijn. Handel wordt gezien als een ongewenste stimulans om vogels te doden of, in geval van bejaagbaar wild, om meer vogels te doden dan nodig voor de eigen consumptie.

Gehouden vogels

In een vorig artikel in dit blad (Het Vogeljaar 42 (4): 164-166) heb ik een overzicht gegeven van de verschillende categorieën vogels die mogen worden gehouden. In de eerste plaats zijn dat de zogenaamde 'cultuurvogels' (vroeger 'kooivogels' genoemd), in totaal dertien soorten. In de tweede plaats zijn dat de eenden en ganzen die uit de Jachtwet zijn geschrapt en nu tot de beschermde vogels behoren, maar op grond van een overgangsbepaling (artikel 35) mogen worden gehouden, in totaal 32 soorten. En ten slotte is een aantal soorten die in andere landen mogen worden bejaagd, in Nederland niet voorkomen en niet bedreigd zijn, op grond van een arrest van het Hof van Justitie van de Europese

Gemeenschappen buiten de bescherming van de wet geplaatst; dat zijn vier soorten. Als je daar dan nog de Knobbelzwaan bij optelt (in feite ook een 'cultuurvogel' voor zover het om gehouden exemplaren gaat), kom je op vijftig soorten. Al die soorten mag je houden voor zover ze volgens de regels zijn geringd (de Knobbelzwaan behoeft dat niet). Dat geldt ook voor dode of geprepareerde exemplaren; de Vogelwet maakt wat deze vogels betreft geen onderscheid tussen dode en levende vogels.

Vergunningen

Het aantal prepareervergunningen is altijd beperkt gehouden. Basis voor die beperking was tot de wetswijziging de bepaling in de Vogelbeschikking 1937 (Vergunningen) dat de Vogelvergunningen B (prepareervergunningen) slechts worden verleend voor zover dit naar het oordeel van de minister nodig blijkt ter voorziening in de behoefte aan geprepareerde vogels. En de minister vond dat met een aantal van 44 soorten aan de behoefte werd voldaan. Althans in 1970. Nadien is het aantal sprongsgewijze verhoogd tot 65 soorten en recent is besloten het aantal verder te verhogen tot 80 soorten. Daarnaast zal aan een beperkt aantal gespecialiseerde skeletpreparateurs een vergunning voor skeletten en skeletdelen worden verleend.

Dat alles voor zover het het prepareren van op grond van de Vogelwet beschermde vogels betreft. De Jachtwet had tot nog toe een heel ander systeem. Dat kwam er op neer dat voor elk individueel dier een vergunning werd verleend aan degene die dat dier liet opzetten. Dat systeem is echter zo bewerkelijk dat is besloten een regeling in te voeren gelijk aan die voor beschermde vogels van de Vogelwet. Het besluit komt er op neer dat de preparateurs die tot nu toe een Vogelwet-vergunning hadden, een gecombineerde Vogelwet-/Jachtwet-vergunning krijgen. Daarnaast krijgen zij ook toestemming om Egels, Eekhoorns en Dassen op te zetten.

Procedure

Hoe nu te handelen met een dood gevonden vogel die men wil laten prepareren? Het lijkt mij overzichtelijk een chronologisch overzicht te geven van de verschillende stadia van de te volgen procedure.

1. Als men een dode vogel heeft gevonden, dient

men daarmee naar de politie in de gemeente van de vindplaats, of eventueel naar de politie in de eigen plaats te gaan voor een vergunning voor het aan een preparateur afleveren en in verband daarmee vervoeren van deze vogel.

2. De politie kan deze vervoervergunning afgeven indien de vogel kennelijk een natuurlijke dood is gestorven of buiten schuld of medeweten van de aanvrager van de vergunning de dood heeft gevonden.

3. Op de vergunning, die voor één vogel (niet voor meer) kan worden verleend, moeten de volgende gegevens zijn vermeld:

- naam en adres van de vergunningaanvrager
- naam en adres van de preparateur
- soortnaam van de vogel
- plaats en datum van afgifte
- naam en functie van de opsporingsambtenaar die de vergunning heeft afgegeven.

4. De vogel moet op de dag van dagtekening van de vergunning naar de preparateur worden vervoerd.

5. De preparateur boekt de vogel in een door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij verstrekt register en bewaart de vervoervergunningen in de zelfde volgorde als waarin de vogels in het register zijn ingeschreven.

6. Voor aflevering van de geprepareerde vogel aan de opdrachtgever doet de preparateur er een preparateursteken aan; deze merktekens worden door het ministerie aan de preparateurs geleverd.

Vergunningen voor preparateurs

Het is niet gemakkelijk aan een vergunning voor het prepareren van beschermde vogels te komen. Zoals ik al schreef, wordt het aantal vergunningen beperkt gehouden. Dat betekent dat nieuwe gegadigden op een wachtlijst worden geplaatst. Er is per provincie een maximaal aantal vergunninghouders vastgesteld, afgestemd op de oppervlakte van de provincie en het aantal inwoners. Dit betekent dat er ook voor elke provincie een wachtlijst is. Veel preparateurs hebben meer dan tien jaar, soms zelfs veel langer, moe-

ten wachten voordat zij een vergunning konden krijgen. Aan gegadigden die uiteindelijk voor een vergunning in aanmerking komen, worden eisen van vakbekwaamheid gesteld. Vroeger bezocht een ambtenaar van het ministerie de gegadigden om te beoordelen of zij vakbekwaam waren. Tegenwoordig wordt aangenomen dat iemand vakbekwaam preparateur is als hij het ballottage-examen van de Nederlandse Vereniging van Preparateurs (NVP) met goed gevolg heeft doorstaan. Preparateurs die geen lid zijn van deze vereniging, kunnen een soortgelijk examen afleggen, eveneens af te nemen door de NVP.

Voorschriften voor preparateurs

De vergunning kost de preparateurs f 100,- per jaar, maar deze wordt voor onbepaalde tijd (tot wederopzegging) verleend. Ook de merktekens moeten de preparateurs kopen (bij het ministerie). Het register is echter gratis.

Er is een aantal regels waaraan de preparateurs moeten voldoen, waarvan ik er al enkele heb genoemd. Eén van die regels is dat elk jaar in januari aan het ministerie opgave moet worden gedaan van de soorten en per soort het aantal van de in het voorgaande jaar ontvangen en afgeleverde vogels.

Aan de hand van deze opgaven werden tot en met 1990 overzichten gemaakt van de jaarlijks bij de preparateurs ter preparering aangeboden doede beschermde vogels. Door tijdgebrek zijn deze overzichten na 1990 niet meer gemaakt. Uit de overzichten konden bepaalde trends worden afgelezen, vooral gerelateerd aan strenge winters (Blauwe Reigers, IJsvogels, Kerkuilen).

Overigens geeft ook de EG-Vogelrichtlijn op grond van artikel 9 (het zogenaamde derogatie-artikel) de verplichting opgave te doen van het aantal verleende preparateurvergunningen en het aantal op grond daarvan geprepareerde vogels. Dat aantal schommelt de laatste jaren tussen de 5500 en 8000, maar is ooit wel eens boven de 10.000 uitgekomen. Uilen en stootvogels vormen daarvan een belangrijk deel: 40 - 45%. In het verleden is nogal eens het vermoeden geuit dat

De Jachtwet staat handel in een zeer beperkt aantal soorten toe; uitgezonderd zijn trekvlidsoorten, met uitzondering van de Smient.
Foto: Henk Harmsen.

Uit de jaaroverzichten van de preparateurs kunnen bepaalde trends worden afgelezen, vooral gerelateerd aan strenge winters, zoals bij de Isvogel.
Foto: Fritz Pöiking GDT.

veel van deze laatste vogels illegaal waren gedood, en dat is bij nader onderzoek ook wel eens gebleken. De indruk bestaat dat dat tegenwoordig wel meevalt. De preparateurs zien ook in dat het voor het behoud van hun vak belangrijk is een goede reputatie op te bouwen. Zij werken in het algemeen dan ook goed mee aan opsporing van eventuele overtredingen. Ook de NVP heeft er voor geijverd het prepareren een beter aanzien te geven, onder andere door het organiseren van de Europese kampioenschappen voor preparateurs die enkele jaren geleden in Leiden werden gehouden.

In andere landen

Elders in Europa, in het bijzonder in de Europese Unie, verschillen de regels voor het prepareren vaak sterk van die van Nederland, maar soms is er grote overeenkomst. Zo bestaat in Denemarken een systeem dat is afgekeken van Nederland. In België daarentegen kan een particulier geen vogels laten opzetten; men staat daar het prepareren alleen toe voor educatieve en wetenschappelijke doeleinden. In Zweden is een aantal zeldzame of bedreigde soorten uitgesloten van de vergunningen: die vogels moeten ter beschikking van de staat worden gesteld. Ook in Frankrijk zijn de mogelijkheden zeer beperkt. Hoewel de EG-Vogelrichtlijn beoogt enige eenheid in wetgeving te bewerkstelligen, zijn wij daar dus nog ver van verwijderd. Ook van vrij goederenverkeer, het ideaal toch van de Europese Unie, komt op dat gebied weinig terecht. Zo kan een legaal in een ander EU-land geprepareerde vogel, van een soort die hier

is beschermd op grond van de Vogelwet, niet in Nederland worden ingevoerd. Invoer kan alleen worden toegestaan indien het gaat om wetenschap of educatie. Misschien verandert dat nog eens, maar voorlopig is het iets waarmee men rekening moet houden.

Iets anders is de invoer van dode beschermde vogels die in ons land ter preparering worden aangeboden. Vaak gaat het daarbij om vogels die hier niet of slechts als dwaalgast voorkomen. Het ministerie heeft de politie opgeroepen voor dergelijke vogels geen vervoervergunningen af te geven, omdat ze door middel van een overtreding (invoer zonder vergunning) zijn verkregen.

Slot

Kortom: het (laten) prepareren van vogels is in ons land aardig geregeld, maar er zijn wel kanttekeningen te plaatsen. Zo is het voor de gemiddelde politiemann, die veelal zelfs geen vogelkennis heeft, moeilijk na te gaan of een vogel een natuurlijke dood is gestorven of niet door een overtreding is verkregen. Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft op dat gebied wat richtlijnen gegeven, maar het is de vraag of dat voldoende is. Naar mijn mening houdt het criterium dat een vogel een natuurlijke dood moet zijn gestorven of buiten schuld of medeweten van de aanvrager de dood moet hebben gevonden het risico in, dat er vergunningen worden afgegeven voor illegaal gedode vogels. Immers, de vinder heeft daaraan geen schuld. In dat geval wordt vergeten dat er een overtreding kan worden geconstateerd en dat de vogel op grond daarvan in beslag kan worden genomen. Bij gebrek aan een dader moet dan procesverbaal tegen de onbekende dader worden opgemaakt, waarbij de aanvrager van de vervoervergunning als getuige kan worden aangemerkt. Tenzij de aanvrager de dader is natuurlijk. Een safe methode zou ook zijn alle vogels, in ieder geval die van 'risicogroepen', op een instituut te laten onderzoeken. Dat is echter zo'n kostbare zaak, dat het praktisch niet uitvoerbaar is. Op het ministerie is wel aan een dergelijk systeem voor bepaalde, aangewezen soorten gedacht - in vroegere ontwerpen voor een flora- en faunawet is het zelfs als mogelijkheid opgenomen - maar uiteindelijk is het er niet van gekomen. Toch lijkt het mij goed dat in elk geval steekproefsgewijs wordt vastgesteld of de aangeboden vogels wel allemaal een natuurlijke dood zijn gestorven en op grond van de uitkomsten van dat onderzoek zo nodig de regels aan te scherpen. Ik zie ook een gevaar in de bepaling dat men opgezette vogels van de vijftig 'houdsoorten' mag hebben indien deze zijn voorzien van een gesloten of 'open' ring afgegeven door een door de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij gemachtigde organisatie. In feite betekent dat dat iedereen die vogels mag prepareren. Het gevaar bestaat ook dat deze ringen worden gebruikt om illegaal opgezette vogels te legaliseren. Ik heb de indruk dat dit aspect op het ministerie over het hoofd is gezien. In ieder geval ook iets om speciaal op te letten.

■ Andri Binsbergen, Schoolstraat 16, 1794 AS Oosterend, Texel.